

Nr 69

**av herr Johansson i Holmgården m. fl.
om växtförädlade åtgärder avseende jordbruket i Norrland.**

Riksdagen har tidigare uttalat sig för att en betydande jordbruksproduktion skall bibehållas i övre Norrland, och särskilda insatser, såsom KR-verksamheten och utredningen om jordbruket i norra Sverige, har också vidtagits för att främja ett effektivt och lönsamt jordbruk i Norrland.

Grunden för en lönsam jordbruksproduktion i Norrland är dock att jordbrukarna har tillgång till utsäde av sådana sorter som är anpassade till de mycket speciella krav som det norrländska klimatet innebär. Det har länge varit problem med utsädesförsörjningen av norrländska sorter. Under senare år har läget förvärrats. Denna utveckling har två orsaker:

1. Utsädesproduktionen av norrländska sorter måste av klimatiska skäl till huvudsaklig del vara lokaliserad till Mellansverige. Det norrländska sortmaterialet ger en lägre avkastning och sämre lönsamhet för utsädesodlarna, varför dessa blir allt mindre benägna att odla norrländska sorter. Som exempel kan nämnas att de extremt tidiga svarthavresorterna Same och Nip, avsedda för övre Norrland, ej längre finns att köpa utan har ersatts av den betydligt senare sorten Titus, som är avsedd för södra Norrland och Mellansverige.

2. Av lönsamhetsskäl är inte utsädesfirmorna (spannmålsfirmorna) benägna att tillhandahålla sorter med liten försäljningsvolym. Så har t. ex. den mycket hårdiga och för Norrland anpassade ängssvingeln Bottnia II aldrig marknadsförts trots att den funnits i femton år. I stället har utländsk och sydsvensk ängssvingel som ej övervintrar i norrländskt klimat saluförts.

En annan viktig förutsättning för en lönsam jordbruksproduktion i Norrland är att det nuvarande sortmaterialet förbättras och förnyas i samma takt som i övriga delar av landet. Så är för närvarande icke fallet. I de tre nordligaste länen har någon nämnvärd förbättring av sortmaterialet ej skett de senaste 20 åren, medan övriga delar av landet fått allt bättre och högre avkastande sorter. Fortsätter denna utveckling kommer jordbruket i övre Norrland att få en allt större eftersläpning i förhållande till landet i övrigt.

Det är uppenbart att jordbruksproduktionen i övre Norrland icke kan bära en förädlingsinsats motsvarande den i t. ex. Skåne. Det är likaledes klart att det innebär en ekonomisk belastning för utsädesföretagen att

tillhandahålla speciellt sortmaterial i relativt små kvantiteter för jordbruket i övre Norrland. Enligt vår uppfattning borde dessa frågor lösas snabbare och på ett ekonomiskt fördelaktigare sätt i samarbete med övriga nordiska länder bl. a. genom:

1. Utnyttjande av de växtförädlingsinsatser som göres i andra länder med liknande klimatiska betingelser, främst Norge och Finland, *genom kontinuerlig sortprövning av utländskt material*. Denna metod har under 1960-talet framgångsrikt tillämpats av statsagronom E. Hagsand vid Norrlands lantbruksförsöksanstalt i Umeå. Flera positiva resultat har därvid på kort tid kunnat påvisas, av vilka här skall nämnas några. Den utomordentligt hårdiga nordnorska Engmo-timotejen är klart hårdigare än någon svensk timotej och är därför ett stort framsteg för de områden i övre Norrland som ofta drabbas av utvintringsskador i vallarna. Denna timotej har nu kommit ut i marknaden. Den nordnorska ängssvingeln Löken har visat sig vara utomordentligt hårdig och väl lämpad för odling i norra Norrland. Den kan beräknas komma i handeln efter kontrollodling om två år. Finska Tammisto hundäxing är helt överlägsen alla svenska sorter i hårdighet och lämpar sig väl för odling i Norrland. Den kan beräknas komma i marknaden om två år. Det finska mycket stråstyva sexradskornet Etu har hittills visat mycket goda resultat i pågående försök och kan förväntas få en avsevärd spridning när det kommer i marknaden om två år. Den nya finska potatissorten Pito har i norra Finland givit lovande resultat och skall nästa år förprövas i Sverige.

Denna prövning av utländskt sortmaterial, som på kort tid givit så många lovande resultat, måste nu inställas eftersom lantbrukshögskolan skall ha 7 500 kronor för att genomföra en officiell sortprövning. Denna avgift skall erläggas av den utländska förädlaren. Då växtförädlingen i Norge och Finland arbetar med små resurser anser de sig icke ha råd att bekosta prövning av sitt material i Sverige.

2. En gemensam sortmarknad för Norrland, Finland och Norge *skulle medföra en större marknadsvolym av en bra sort*.

Genom samarbete med i första hand Norge och Finland skulle gemensam sortprövning kunna ordnas över t. ex. hela Nordkalottområdet. De bästa sorterna i denna sortprövning skulle kunna godkännas i samtliga länder samtidigt. Därmed skulle en större växtförädlingsinsats vinnas för de nordligaste länen i alla tre länderna. De bästa sorterna skulle få en större marknad och därmed bättre lönsamhet för fröfirmorna, och vidare skulle tillgången till utsäde bli jämnare och bättre för odlarna.

3. *Stöd till utsädesodling av norrländskt sortmaterial*.

För att odling av utsäde för Norrland skall vara attraktivt för de mellansvenska utsädesodlarna måste lönsamheten för denna odling vara jämställd med odling av sydsvenskt material. Detta skulle kunna ordnas genom ett differentierat fröstöd för odling av norrländskt utsäde.

Den nuvarande utvecklingen med en stagnerad växtförädlingsinsats för jordbruket i övre Norrland innebär i längden minskade möjligheter för jordbruket i övre Norrland och större risk för bakslag och missväxt. De stora kapitalinsatser, som fordras i ett modernt jordbruksföretag, ställer stora krav på grödor med en jämn och säker avkastning. Jordbrukarna måste därför ha tillgång till utsäde av extremt hårdiga vallväxter och tidigt mognande odlingssäkra spannmålssorter.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes

att riksdagen måtte besluta

1. att medel ställes till lantbrukshögskolans förfogande för en fortsatt kontinuerlig prövning av utländskt växtmaterial lämpat för norra Norrland,
2. att möjligheterna för en gemensam sortprövning och sortmarknad för Nordkalotten snarast utredes.

Stockholm i januari 1971

FILIP JOHANSSON (c)
i Holmgården

NILS-ERIC GUSTAFSSON (c)
i Byske

TORSTEN STRIDSMAN (c)

NILS ASLING (c)

JAN-IVAN NILSSON (c)
i Tvärålund

PER STJERNSTRÖM (c)